

Vårt Dnr: E-20191129-1

Vår ref: Inger Svedmyr

Socialdepartementet

Er referens:

s.remissvar@regeringskansliet.se

CC s.fst@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2019/02213/FST

Yttrande över remissen: Styrkraft i funktionshinderspolitiken, SOU 2019:23

1 Våra synpunkter på remissen

Vi ställer oss helt bakom Funktionsrätt Sveriges yttrande över remissen.

Tilllägg och förtydliganden från Elöverkänsligas Riksförbund:

Det är bra att myndigheter får ett tydligare ansvar för funktionsrättsliga frågor inom sina ansvarsområden, men det måste gälla **alla berörda** myndigheter och inte bara en del!

Många fler myndigheter än de som omfattas av förslagen om ändring förordningen har verksamhet som på ett avgörande sätt påverkar livsvillkor och rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Några exempel:

- Post- och telestyrelsen, PTS, har ansvar för att alla har tillgång till telefon, men kan idag endast erbjuda mikrovågsbaserade lösningar i de fall någon blir utan telefon när det fasta telenätet rivs. Personer som är elöverkänsliga och inte tål mikrovågsstrålningen får ingen hjälp av PTS och förlorar därmed helt möjligheten att ha telefon. För många är telefonen den enda livlinan.

Här krävs ett tydligt uttalat ansvar för att se till att personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet inte ställs utanför samhället.

Funktionsrätt omfattar alla – inga är undantagna.

- Energimarknadsinspektionen, EI, skriver föreskrifter för bland annat elmätare. En stor grupp i samhället tål inte de nya ”smarta elmätarna” eftersom de är mikrovågssändare. Elöverkänsliga måste därför få undantag från kravet att alla måste ha de nya elmätarna.

Elöverkänsliga kommer annars att antingen tvingas lämna sina hem eller säga upp elabonnemanget och skaffa dieselaggregat för att kunna ha kyl / frys, få upp vatten ur brunnen, kunna köra sin tvättmaskin mm.

Människors hälsa och rättigheter måste ha högre prioritet än tekniska krav. Vi har idag frivilliga överenskommelser med elbranschen där elöverkänsliga månadsvis själva skriftligt rapporterar in sina mätarställningar till respektive elföretag – förstör inte en fungerande lösning!

Exempel på annan myndighet som måste finnas med är Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM.

2 Bakgrund

Elöverkänsligas Riksförbund är en funktionsrättsorganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 44 funktionsrättsförbund.

Förbundet har för närvarande ca 2200 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade.

Elöverkänslighet är en funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det ”universellt utformade samhället” en central utgångspunkt.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)¹ från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält,

¹ Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

såsom "Class 2B carcinogen", det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly².

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN:s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"³, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

I dokumentet "EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses"⁴, redogör Europas främsta läkare och experter på problematiken runt elöverkänslighet för den vetenskapliga bakgrunden och ger rekommendationer avseende diagnos och behandling.

2 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

3 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:
https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf
Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf

4 Länk till komplett artikel på engelska:
<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/reveh.2016.31.issue-3/reveh-2016-0011/reveh-2016-0011.pdf>

3 Mer om remissen (Citat med spärrad stil, våra kommentarer med rak stil).

97 och framåt **5 Att göra rätt från början – universell utformning**

Utredningens bedömning:

• *Principen om universell utformning bör användas som vägledande princip i ett framtidsinriktat och proaktivt genomförande av den nya funktionshinderspolitiken. Regeringen bör därför slå fast att myndigheterna utöver att verka för att deras lokaler, information och verksamhet i övrigt är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning också i största möjliga utsträckning ska genomföra och utveckla verksamheten utan behov av anpassning eller specialutformning (universell utformning). [...]*

”Universell utformning” är en viktig princip inom det funktionsrättsliga området, men som alltför ofta frångås.

100 **Betaltjänster – ett exempel där universell utformning kan göra skillnad [...]**

Man bör kunna utgå från att nya lösningar helt ersätter gamla först när man tillförsäkrat att de fungerar för alla och inte försämrar tillgängligheten för vissa grupper av människor. [vår fetstil]

Kontanter är ett universellt utformat betalningssystem som försvinner mer och mer, trots att det klarar påfrestningar på samhället såsom elavbrott och liknande bättre än andra system.

Att betala med mobiltelefon är omöjligt för många och framförallt för elöverkänsliga som inte tål strålningen. Kortbetalning är inte heller ett sätt som fungerar för alla – det krävs kortterminaler som strålar, bank-id, mm.

Här krävs lagändringar för att säkerställa att ingen ska nekas att betala med kontanter.

Ett annat exempel på hur fel det kan bli när man inte tänker efter före:

Vi har under lång tid haft ett universellt utformat telenät: det analoga fasta telenätet. Nu rivs det snabbt och ersätts bara på en del platser av fibernät – i många delar av landet har ingen tagit på sig ansvaret att bygga klart. IP-telefoni via fiber kräver också en hel del anpassningar för att fungera för elöverkänsliga. I många fall finns ingen fiber och det enda som erbjuds är mikrovågsbaserade lösningar som elöverkänsliga inte klarar av.

För Elöverkännligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig och Per Segerbäck, sakkunnig

Bilaga: Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)

Elöverkännligas Riksförbund

Medlem i Funktionsrätt Sverige

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970